

Zaman Gazetesi

24 Eylül 2013

Herkül Millas

Hayatta şiddet kuraldır. Özellikle hayvanlar âleminde; canlılar birbirlerini yiyor. Bu âlemde bir arada yaşamak istisnadır.

Ama insanların, bu durumu değiştirmek için, bilinçli çabaları hep olmuştur. Filozoflar, din adamları, siyasî düşünürler, sıradan insanlar da bu konuda kurallar oluşturmaya ve bir düzen getirmeye çalıştılar. Kısmen de başarılı oldular. Ama şiddet hâlâ var. Geçenlerde Yunanistan'da aşırı sağ veya neo-Nazi dedikleri Altın Şafak ile ilişkili birileri bir genç insanı yolun ortasında bıçaklayıp öldürünce ülke içinde “şiddete karşı çıkmalıyız” tartışması başladı. Ama herkes şiddete karşı olmakla birlikte bu kavram konusunda görüş birliği olmadığı görüldü. Tartışmaları ilginç, öğretici ve yararlı gördüğüm için bu yazıyı yazdım.

En başta anlaşılacak kimilerinin kafasında şiddet denen eylemin bir ıskalası, yani bir birimi var. Belli bir dozdan sonra şiddet oluyor, onun altında kalınca şiddet sayılmıyor. Bıçaklamak veya öldüresiye dövmek şiddet; ama bir tokat, kaba bir laf veya bir tehdit şiddet değil de normal davranış sayılıyor. Başka bir anlaşmazlık konusu “meşru” şiddettir. Polisin şiddet kullanma hakkı vardır, hatta ordu bir ülkeyi bombalayabilir. Tabii bu anlayışın karşısına direnenlerin meşruiyeti çıkıyor: Bazen “devrimci şiddet” diyorlar buna, bir iki molotof kokteyli veya taş atmak sorun oluşturmuyor. Şiddetin “alanı” başka bir anlaşmazlık konusu. Kamu alanında suç sayılan bir davranış evin içinde “terbiye etme” sayılıyor. Bir vatandaşın bir vatandaşı dövmesi suç ama

anneninin çocuğunu dövmesi, hatta kocanın eşini dövmesi (bazı kimselerin vicdanında) değil. Şiddete bir de yasalar açısından bakılabilir. Bu alanda tam bir anlaşmazlık var. Her iktidar yasaları meşrebine göre değiştirerek istediğine “şiddet” ve “terör”, istediğine “kamu yararına tedbir” diyebiliyor.

Yunanistan'daki tartışmalarda, açıkça ifade edilmese ve herkes Altın Şafak'ın şiddeti konusunda anlaşsa da, bu farklı görüşler bazen açıkça, bazen dolaylı olarak gündeme geliyor. Aynı zamanda işin içine siyasî hesaplar da giriyor. Elde sopalarla nümayiş (ki sol partiler bunu sık yapıyor), kimilerine göre şiddet değil ama başkalarına göre güce dayanan tehdit oluşturduğu için “şiddettir”. Polisin göz yaşartıcı gaz kullanması nedir? Bu soru gazın miktarına ve kullanım nedenine göre farklı yorumlandığı gibi, görüş beyan edenin hangi yanda durduğuna da bağlı: Emri veren, ki hükümet edendir, başka; gazı yiyen başka türlü yorumluyor.

Bu farklı yorumcular ve çıkar grupları aralarında anlaşabilir ve şiddet olaylarına karşı çıkabilir mi? Ve asıl soru: Şiddete gerçekten ve samimi olarak herkes karşı mı? Şiddetten çıkar ve kâr güdenler yok mu? Ama beni düşündüren şiddeti kötüleyenlerdir. Şiddet karşıtlarının bu tutumu bir ilke adına mıdır, yoksa bunda bir çıkar gördüklerinden mi? Yani yarın aynı insanlar çifte standart ile başka bir şiddet olayının öncülerini olacaklar mı? Bu soruları sormamın nedeni sık gördüğüm bir tutumdan dolayıdır; şiddeti eleştirenler seçmeci bir yöntem kullanıyorlar. “Karşı” oldukları tarafın şiddetini (genellikle abarttıktan sonra) kötüleyip, “bizim” tarafın şiddetini meşru, yasal, yararlı, kaçınılmaz sayıyorlar veya bu mazeretler inandırıcı olmayınca, bu kez de meşru, istisna, ikincil, “hafif”, münferit diye tanımlıyorlar. Yani seninki kötü, benimki iyi olayı. Şiddete bu biçimde karşı çıkanlar ne yazık ki eksikliklerini göremiyor. Bu konuda benim düşündüklerim şöyle: Şiddet olayı, iyisi, kötüsü, hafifi, ağırı meselesi değildir. Şiddet, çevre ve insanlarla bir ilişki kurma biçimi ve yordamıdır. Hatta bir dünya görüşüdür. İnsanların bir ruh halidir. Bazı durumlara gülüp geçmek mümkünken bazı insanlar gereksiz şiddetle tepki gösterirler. Tatlı bir sitem mümkünken karşı tarafı fırçalayıp dururlar. Sabredip tansiyonun düşmesini beklemek yerine, anında saldırırlar. Bu şiddet olayları farklı dozda olsa da kökeni aynıdır: Otoriter kişilik belirtisi. Ve tabii demokratik anlayış eksikliği. Kendi görüşlerini, yani doğru bildiklerini her halükârda kabul ettirmek. Olaya böyle bakınca eve geç geldi diye kızını dövenle, komşu ülkeyi bombalayan arasında ortak bir yan görebiliriz: Tahammülsüzlük. Bu tahammülsüzlük ve hoşgörü eksikliğinin çeşitli gerekçeleri veya bahaneleri olabiliyor: (Sözde) ülke veya kamu çıkarını korumak, haysiyetimize sahip çıkmak, yasaları geçerli kılmak, tahrikleri cevapsız bırakmamak gibi. Oysa şiddetin asıl nedeni otoriter kişiler ve anlayışlarıdır. Zora ve karşı tarafın şiddetine karşı şiddetle çıkmak şiddet yanlılarının bir yordamıdır. Şiddete, başka yollarla da karşı çıkılır. (13 Eylül tarihli yazım). “Şiddet şiddeti doğurur” lafının doğrusu, “şiddet yanlıları şiddet yanlılarına halı sererler” olmalı. Şiddet psikolojisi de ıskalanın en alt basamaklarından başlar ve Altın Şafak'a kadar yükselebilir. Anne çocuğunu tokatlıyorsa, o çocuk da bahçedeki kediyi tekmeler. Anaokulunda öğretmen kulak çekiyor mu? Okulda kılıç-kalkanlı şiirler ezberletiliyor mu?

Mahalle kabadayısı çevrenin takdirine neden oluyor mu? Er, askerlik sırasında çavuşun şiddetine maruz kalıyor mu? Siyasiler ülkenin gücünü vurgulayarak prim yapıyor mu? “Erkeklik” kavga ile özdeşleşiyor mu? Eleştiri hakaret olarak algılanıp kavgalara neden oluyor mu? Bunların cevabı evet olduğu oranda şiddet de toplum içinde yaygınlık kazanacaktır. Gülüp geçilecek, biraz sabırla geçiştirilecek olaylar şiddete neden olacaktır. Altın Şafak'ın yapmış olduğu, toplum içinde yaygınlık kazanmış olan bir anlayışı şiddet eylemine dönüştürmek olmuştur. Siyaset yordamı olarak şiddet, bir ruh halini ve teorik alanda var olan bir atmosferi, elle tutulur bir siyasete ve eylem planına dönüştürmektir. Sistematik olan bütün şiddet uygulamaları böyle bir ortamdan doğar ve böyle bir ortamı kullanır. Şiddete karşı çıkmak ise özellikle ıskalanın en altından başlayarak, yani evdeki davranıştan ağızımızdan çıkana kadar her düzeye dikkat ederek olur. Eleştireceksek, sonucu değil, nedeni eleştirmek gerek.

Altın Şafak'la sınırlı kalıp bundan bir ders çıkarmaya çalışarak geçmişini hatırlatayım. Önce küçücük çocuk grupları (hem çocuklar küçük hem gruplar küçüktü) okulları işgal edip kapatmak normal sayıldı; sonra sevilmeyenlerin kafasına bir şeyler atmak sıradan olay oldu; sonra milletvekilleri dövüldü ve bu halkın haklı öfkesine yoruldu. Mahalleliler polislere saldırdı, bu olaylar ekonomik krizle meşrulaştırıldı. Sonunda “galeyana gelen” Altın Şafak'lı biri bıçağı sapladı. Şimdi zincirin son halkasına bakıyoruz.

h.millas@zaman.com.tr